

Дещо про лексику „Польових досліджень з українського сексу“

1996

Згода (Київ)

ISBN 5-7707-8649-3

Книжечка пані Забужко зачіпає декілька тем, аж так серйозних, і розкриває їх настільки глибоко, що поспіхом читати її не варто. Те, що розповідь провадиться в інтимному плані, лише підсилює сприйняття. Мені особливо імponує теза, що любов (якщо ми домовимось щось розуміти під цим словом) може бути тільки одна. Пустку в душі заповнюємо змалку. Якщо її заповнити коханням до ідеї (релігійної, національної), тоді іншим живим і неживим предметам та ідеям в подальшому нашому інтимному житті випаде така доля, що ми їх любитимемо в термінах первинного кохання. Наприклад, Бога – тільки українського, або навпаки – в українській ідеї бачити тільки загально-християнську мораль. Любов – це туга за недостаючим. За тією половиною, чи якоюсь частиною, яка має доповнювати брак власного. Брак довершення. „Ми закохуємось не в мужчину, а в національну ідею“ (104)¹ – ці слова вартують глибокої психоаналізи. З любові, звичайно, і ненависть. Ненависть становить проблему для серомудрих проповідників американізованих „людських прав“. Чи ненависть до кровопивці є моїм *людським* правом, якщо я себе не мислю *людиною* поза своєю етнічною суттю і призначенням? Чи ця ненависть не порушує „людських прав“ Сатани в образі етнічного гнобителя? Оце тема для ризикованих філософських екскурсів волонтаристського постмодернізму, а не благі інсинуації ожирілого від розпусти західного інтелектуалізму на гендерну чи педерастичну тематику. Стукач КГБ закохується в „підопічну“ Українку – це вже хрестоматійний приклад, переказаний мені батьками десь в п'ятирічному віці, – книжечка помережана подібними, майже приватними для читача бувальщинами, переживаннями, випадками, проблемами, про які, якщо не переживав особисто, то принаймні не раз чув від однодумців чи друзів. Не хотіло-б ся, щоб інтим спілкування з Автором спохаблювався придуркуватістю лексики. Незважаючи на повторні закликання на звороті титульного аркуша та в передньому слові від Автора, що, мовляв, „авторка наперед відмежовується“ і т. д., читач впадає в блуд пошуку здорової думки Автора серед мережева суперечливих душевних мук персонажів (як і в кожній книзі) і пробує (з великим трудом) хоча-б умовно відділити спілкування з Автором від звичаєвих прибабасів героїні. І не є йому „як кажуть Французи“ соромно, бо „погано він про це“ не думає (6). Тим паче, що „рясні дармовиси-сережки“ разом з „високою беззахисною шиєю“ (101) змушують читача раз у раз кидати погляд на світліну авторки, поміщену на четвертій сторінці обкладинки. Гострий динамізм мови, якою написаний роман, зовсім не потребує підсилення бридкими висловами. „Несподіваний промельк ясного побажання... прилюдний оргазм, от як це називається, але захоплює публіку... навіть коли слів ніхто не тямить“ – так сформульована думка звучала-б значиміше, аніж те саме речення, засмічене лексичними каменями спотикання на кшталт „вставляє публіку“ замість *захоплює* або паразитичним „ні фіга“, приклеєним до вже й без того виразного *не тямить*. Я дуже ціную оргазм, а прилюдний оргазм ще раз свідчить про те, що людина є істотою соціальною і компанійською, так само, як і секс в товаристві. Не бачу нічого гидкого в діленні приємністю та задоволенням з ближнім. Зате, коли Автор підпадає під вплив вульгарної лексики північного дикуна і етнічного неприятеля – то це дійсно переполює моє єство неконтрольованою люттяю і заважає зосередитись над змістом читаного. Губиться сприйняття, всю увагу поглинають незрозумілі вирази „вставляє“ і „ні фіга“, останній з яких тим разом переносить уяву в область солодких гастрономічних імажинацій про фініки, фісташки і подібні заморські марципани (15). Ще приклад: „...а що не вийшло нічого, то чесніше буде *здати (кинути)?* – кацапізм) карти... далі буде ще гірше: просвітку не видно, а сили вже не ті: не дівка ж бо“ – знову Автор псує зрозумілу думку непотрібним вставлянням гострих і бридких порогів: „ні фіга не вийшло“ (це вже вкотре!), „буде ще хреновіше“, „не дівочка“ (замість *дівка*). Чи для того, аби збурити плінність прочитання тексту?

Так, за всяку ціну намагається Автор усунути свою особу зовсім. Не вдається, дорога. Надто серйозні речі, як на персонаж простенької філософуючої поетеси з обмеженим запасом побутової лексики, браком класичної гімназійної освіти та базарними зацікавленнями з убогого набору примітивно „струйової“ змосковщеної „богеми“. І бачить, і відчуває читач дуже добре – глибину та різноманітність проблем... та не може і не хоче з'інтегрувати багатий світ Автора з примітивізмом словникового запасу героїні. Бо лайка – це є примітивізм мовлення. Що таке лай-

ка? Для мене непристойною лайкою є побутові неологізми прищелепкуватого покоління зкацапізованої „богеми“. Можна бути геніальним малярем і не вміти висловитись хоча-б на рівні вуличника з освітою початкової двокласової державної цісарсько-королівської австріяцької школи. Це не є псевдовікторіянське вдаване святенництво загумінкового галичанського мораліста. Я здаю собі справу, що українська літературна мова на жаль не виробила звичайного слова для означення простої дії засаджування чоловічого статевого інструменту до відповідного отвору в жіночому тілі. Дії, яку щоденно сповняють мільйони Українців. Я не вважаю лайкою відповідне, хоч і запозичене від Кацапів, слово. Так само не вважаю лайкою натуралістичну передачу інтимного діалогу двох осіб в постелі. Зате вважаю неприпустимою лайкою, і не бажаю, щоби *моя героїня*, а нею є *Автор*, так висловлювалась:

пшла вон (щезни) 12; вставляти публіку (захоплювати) 15; йолки-палки (таж, але-ж, хай-же йому грець) 82 – *слово-паразит*; кайфувала (насолоджувалась) 38, зустрічається два рази; не бозна-який кайф (приємність) 104, зустрічається три рази; шмарувався трьопом (базіканням), фрашками-придабашками (приповідками) 57; побратимство довбане (гиряве, хиряве, хирне) 63, довбана patria 32; Європа довбана 24, довбана загорода 8; мати його за лапу (?) 18, 63, 93, 118, 129; ніяк не в'їду (не втямлю) 86; якого хріна (до холери) 95. Нехай-би краще подібним чином висловлювалася її (*авторки*) *героїня*. Властиво, на кого розрахована книжка? Той, хто в стані зрозуміти різнопланові переживання героїні і коментарі Автора, мусить мати певний інтелектуальний рівень. Інтелектуалу ж вадитимуть примітивні вибрики змосковщеного сленгу. І він засумнівається в природності образу героїні, яка, окрім благої московської лайки наче-б то виказує не малу інтелектуальність, розвиненість, різносторонність... Парадокс полягає в тім, що, коли, наприклад, Шевченко не може повною силою звучати р'осійською мовою, так само, як і народна пісня, – то роман Оксани Забужко звучатиме *бездоганно* кожною мовою, окрім української – кацапський сленг в будь-якому перекладі автоматично перестане бути кацапським!

Визнаю, дуже умовно, та все-ж, якимось інтуїтивно, вдається відділити *пряму мову* героїні від її мисленних монологів до себе і від розмірковувань Автора, вкладених у ці монологи наче-то від імені героїні. Переживання героїні, її розмова подумки з собою мали-б оформлятися більш значимою лексикою, аніж вдаване чи звичне вже підігравання назовні під сприйняття недолугої чи інтелектуально незрілої і вічно п'яної „богеми“. В противному разі гріш ціна її переживанням і не варт вона сама (героїня) не лиш співчуття, а навіть прочитання. Подамо (далеко не повний) перелік лексичних одиниць *власне героїні*, який, хотіло-б ся думати, свідчить не про її духовні чи інтелектуальні вартості, а швидше про недоліки середньої освіти, які можна виправити, хоча... хто там її знає:

здати карти (скинути, відкинути, кинути карти) 9; хреново, хреновіше (зле, гірше) 9, 97; дівочка (дівка) 9; йолки-палки (гей) 72; йо-майю (ай-я-яй) 105; валяй тепер (вали) 76; кльово написалося (влучно) 77.

Мене не разить натуралізм. Хоча... Є рація в такому бажанні, аби писане слово звучало трішечки вище, аніж дійсне, мовлене в житті слово. Хай-би читач тягнувся... Голий, адекватний натуралізм навиває нудьгу. Інтелігентний читач і так здає собі справу з того, які ми є в житті огидні. А неінтелігентний – або не читатиме, або просто не розумітиме, про що йдеться. А *propos*, книжечка взагалі не розрахована на читача, який не володіє латинськими приказками, англійською та французькою мовами. Протиставлення „де я, там і буде вітчизна“ латинському „ubi bene, ibi patria“ (де добре, там і вітчизна, 32) втрачає сенс без перекладу. Цікаво було-б перевести статистику, скільки з-поміж читачів сягало по словник крилатих виразів, наштовхуючись на подібні фрази в тексті „бестселлера“? Як і наступні:

stud-woman (рас'ова жінка) 30 – неочевидний переклад вимагав-би пояснення – за умови поваги до читача;

fin-de-siècle 47 – не кожен читач, навіть знайомий з французькою мовою, зрозуміє, що „кінець століття“ іще може означати „сутінки віку“... а чи що собі там іще придумав придуркувата філософська „богема“?

В усякому разі, Автор завоював-би більше симпатії в інтелігентного читача, якби протиставив свою лексику до лексики героїні. Якщо-би Автор розмовляв иншою мовою, як героїня, то його монологи і сприймалися-б серйозніше, особливо там, де йдеться про сексопатологічну тематику. А жаль, бо глибинність думки відчувається на кожному кроці, та вона нівелюється лексикою тієї-ж проби, що і лексика недоосвіченого і недовихованого товариства героїв роману. На скільки Автор ідентифікує себе (на наш превеликий жаль) з героями п'яної „богеми“, можна уздріти з порівняльної таблички:

натуралізм мови автора	натуралізм мови героїні	натуралізм мови героя	цитати з лексики „богеми“
ні фіга (нічого) 38 ні фіга (зовсім) 15	ні фіга (нічого) 9		
	ні фіга собі історійка (нічого собі) – вираз моторошного ошелешення 112	ні фіга собі (нічого собі) – вираз захоплення 55	
ні фіга собі заспів (вираз сарказму) 103	Відтепер і назавше? І зараз же збирається на плач... М-да, ні фіга собі (поганенько, зле) 98/99 (тут дефект поліграфії – гляди електронний варіант роману на майданчику)		
на фіг вартє (до дідька) – слово-паразит 24	на фіг (геть) 12		
пішов на фіг – не українська лайка 27			
на фіг ніким не зауважені – слово-паразит, ніяких емоцій насправді не підкреслює, хіба що примітивізм мовця 32			
фіг з ними (шляк, дідько з ними) 47			
фіг підробиш (дзуськи) 90			
на фіг (пощо) 93	на фіг їй здався (пощо) 93 на фіг його таке й писати (пощо) 73	на фіга (пощо) мені ті музеї 93 все тут тобі «на фіга» 57	
вставляє публіку (захоплює, проймає) 15		як би це тебе вставило (настромило, пройняло, вдовільнило) – запозичення з лексики звичайного злягання	ну ні фіга собі, линино ще, кому лимончика (цитринки), уф, кайф, здається, вставило (всадило) 74 – запозичення з лексики паранормального (анального) злягання
ой блін (лишенько) 52, 93	мислитель, блін (бач), знайшовся 58	ну блін ваще (?) – вираз захоплення 55	блін,... (холера) – ввідне (впроваджувальне) слово 47
він пахнув, блін, життям – абсолютно паразитичне слово 102	во блін (ось так) 84		
блін, ну звідки мені знати? 139	але ж ми, блін, таки недарма ребята з крутим творчим потенціалом 117		
	обидно, блін (образливо, хай йому грець) 105		

натуралізм мови автора	натуралізм мови героїні	натуралізм мови героя	цитати з лексики „богеми“
тобі, чувак (хлопче) 52; ні, чувак 58; кльова чувіха, як сказав би той чоловік 59 – автор дає себе втягнути у лексику зле вихованого напів-письменного героя та недовченої „богеми“ і тим втрачає на довірі читача		кльова ти чувіха 48	кльова чувіха (знаменита лярва, моцька) 49
у кльових умовах 72	який то він кльовий 43 – жаргонне підігрування, тим разом – з боку героїні		
	а слабо було дописати, до кінця додумати – слабо? (несила) 76	тобі слабо сказати (брак відваги) 66	
волочить у койку (до ліжка) 84	до всякої койки 71		
обставили як дівочку 126	дівочку із мене зробити хочуть 10		

Я вдячний Авторіві за усунення будь-яких ілюзій щодо перспективності та потенції „найупитішої компанії“ української молоді митецької „інтелігенції“ (90). Розбещений образ „надії нації“ змальований в багатьох місцях роману і найкраще характеризується олігофренічною лексикою недовченої „богеми“:

натуралізм мови героя	цитати з лексики „богеми“
нагружати (начиняти) 48 – кацапізм	понятно? (втямила?) 10, 26 – кацапізм
	окрутимось 52 – збочена і мало зрозуміла термінологія гидких розбещенків із середовища з'алкоголізованої і згнилої „богеми“
	дивись, який дзен... 66 – порожнечу національного зубожіння заповнюється чужинецькими вигадками.
на хера (пощо) я сюди їхав (приїхав) 11	
перестань мене підйобувати 11 – т'ому, хто живе українським болем, цей суто кацапо-советський зворот не вирветься з уст: мат матові не рівня, тому не віряться, що герой був „першим готовим“ Українцем! (33)	
ах суки (засранці); падли (паскуди) – вирази захоплення 55	
валяй, нарізай (вали, тни вже) 58	
а кого це валить? (зачіпає) 115	

Я також вдячний Авторіві за відкриття, що плятонічна любов і еротична похоть фактично злиті в одному прагненні, ім'я якому – *libido*, або-ж *бажання жити*. І я повністю погоджуюсь із тезою, що заперечення цього *libido* українською греко-католицькою церквою зламало свого часу хребет українській націоналістичній інтелігенції, позбавивши її пристосованости до нинішнього світу („католицький цензор“ 137, „галицька стара панна“ 136, „Чорнобог“ 19 і „чорнокнижник“ 49). Взагалі, сексопатологія національно-патріотичних змислів (відчуттів – для совкових анальфаетів) описана бездоганно і не викликає найменших заперечень. А от щодо совковости в лексичних наставленнях Автора – то викликає подив його згідна постава щодо діяпорного „синтаксису“ нью-йоркської „Свободи“ (61) Не втомлюватиму Читача переписуванням довгих

подвійних цитат з міркувань пані Забужко. Скажу одне – вихований совковою школою коректор ніколи не зрозуміє ані пафосу ані урочистості рафінованої української мови – тієї, що не калькує *рабоче-крестьянського* примітивізму вульгарної каламарщини совкової журналістики. Для Читача, котрий-би все-ж зацікавився відповідним уступом в книжечці, переповненим обуреними коментарями на адресу діяльної *синтакси*, зауважу, що з *синтаксою* там все є в порядку – підмет можна опускати в українській мові (на одміну від англійської).

Від перерахунку друкованого слова читач мав-би одержувати ще одну насолоду: приємність од звучання музики добірної лексики, – в усякому разі поза рамками натуралістичних діалогів чи монологів. Зрештою, мова є настільки багатогою, що навіть недолугість героїв можна пробувати подавати у вишуканий спосіб. А тим паче в тих місцях, де читач прагнув-би увійти в духовний контакт з Автором. Перелічимо казки, які вадять такому контактові.

- З боку Автора:

живе в Києві (мешкає у Київі) – це з анотації, але ж Автор з нею знайомилась!? 2
джус (сік) 7
раковина (злив, мушля) 8
голлівудські гаї (хлопаки) 9
не лишилося (залишилося) 12
передчуття не заводять (не зводять, не хиблять) 14
ну, положим (скажімо) 15
на крутих поворотах (на закрутах) 15
тобі, кобіто (жінко) – далеко не всі полонізми, навіть поширені серед галичан, справляють приємність читачеві 16
проститутка (повія) 16
з голою лампочкою (жарівкою) 21; безужиткові лампочки – фантастичне поєднання галицизму з кацапізмом 60
моє, ах розтуди ж його, (куди?) каторжанське життя 23
недурно розпочалося (незле) 23
сосок (пипець) 29
ад (пекло) – цей архаїзм жодних емоційних переваг не має 30
нніт (ні-ні, аж ні – московське ннет) 30
йолки-палки (до дідька) (хай йому грець) – слово-паразит 30, 96, зустрічається шість разів
та йолки... (ох...) – вставне слово 50
тебе трохи розпружило (відпустило) 34
розвернуті лицем (повиставлювані) 35
аристократка забацана (зафайдана) 39
авта по гаражах зіпали кволо (цитата з вірша) – у слові „гараж“ слід уважати на першу літеру, а слово „зіпати“ значить „сильно кричати, горланити“ 41
хрін з ними, з харчами (пес із ними, лихо їх бери, ті харчі) 44
на безбач (наосліп?) – неологізми добрі, коли їх значення очевидне 47
не приведи Господь (не дай, Боже) 58
полтинник (пів-віку) 58
од Атлантики до Пасіфіку (Пасифі(і)ку) 61
сюд-туд (тут і там) – русизм сюда-туда 61
не зразу (не одразу) 62
алкаші у пропліщинах (п'янички з пролисинами) – тут конфлікт автора з московсько-українським словником 63
не то дозволяється, а й заохочується (не те що...) 63
як показалося (виявилосся) потім 73, 126
схвачений порошею падолист (прихоплений) 73
сустава, за зиму завмерлі (суглоби) – цитата з вірша 76
незапотребовані листи (неспитані, неспотребні, залишені, позоставлені) 78
в Хелмі була пересадка (в Холмі) 80 – вживаємо українську топоніміку
все лишне (зайве) 82
попалась (піймалась) 85
кукла на шнурку (ляльки вистачило-би) 88
поклав трубку (слухавку) 102
пройтися (перейтися) 112

світлофор за світлофором (світл'а за світл'ами) 112
безумна ніч (шалена) 114
маленьких розиграшів (розигрів) 116
недвижною скіфською бабою (нездвижною, незрушною, непорушною) – намагаємось уникати синонімів, які не різняться від московщини 116
мелькають клініки і тюрми (миготять) 126

- **З боку героїні:**

повітрити (перевітрити) 12
розплачуватися (платити) 58
яросною силою (несамовитою) 71
сходила постриглася (пішла підстриглася) 97
просік (утямив) 102

- **З боку героя:**

квартира (помешкання) 11
збігай принеси (скоч і принеси) 11
ключа здав (віддав) 11
звозити на замок (завезти) 15

Нахабна експансія кацапщини до свідомості українського письменника і її обезвладнююча, „цементуюча“ функція досконало охарактеризована на 31^й сторінці книжечки. У вступі авторка звіряється, що чорнова версія була роздана друзям задля розумних порад. Чому друзі злегковажили кацапізми? Не знайшлося жодного, хто володіє звичайним олівцем і завдав-би собі клопоту де-не-де та й щось-там попідкреслювати? Не повірю, що перераховані вище кацапізми внесені навмисно. І не повірю, що Автор у такий спосіб висміює героїв. Надто примітивно-змосковщеною звучить їх мова – аж до гидотности. А тим часом, Автор їх любить, і десь навіть шанує (36): „той чоловік грав без правил, точніше, грав за власними, як правдивий кантівський геній, в його силовому полі пробуксовувала будь-яка передбачувана логіка подій, так що був він сам собі „the land of opportunities“...“

До великих перемог Автора належить зарахувати переконливе доведення тези, що жінка теж є людиною, і може підлягати таким самим проблемам та комплексам, які частенько переслідують мужчину. Не слід думати, що чоловічий шовінізм є вродженим. Ні! Образ жінки, який коротко характеризується чотирма словами – ненаситність, хтивість, перманентна готовність бути взятою і безжалісна вимогливість – не є продуктом хворої уяви мужчины, а формується суспільством свідомо в незчисленних посібниках з мистецтва видобуття оргазму та сценах багатократного пролонгованого статевого акту в позах, доступних тільки професійним атлетам. Не можу уникнути спокуси звинуватити в такому стані речей і саму Жінку, бо ось: „жінка: витка рослина, котра без прямостійної підпори - без конкретного обличчя живої любові - опадала долі й зачахала“ (22); „мене вмить припекло чистим, як високий музичний тон, зарядом такого потужного еротичного заклик, що плоть тут-таки відізналася збудженим набряканням...“ (19); „зразу (одразу?) втямив, що – все, кінець, викручено контакти... могутній тваринний заклик його тіла зів'яв, скрутився, став швидко-швидко vychахати...“ (20) – як мислити про жінку, що так підступно, а, найважливіше, лукаво і брехливо поводить ся х мужчинами?; „пішов нафіг, імпотент нещасний“ (27); „всмак трахнули“ (37) – sic!; „то була нагота зумисна й образлива, та, котрою не спокушається, а демонструється зневагу...“ (43). Чи при подібних замороках є підстави дивуватись, що „крім статевих органів тебе в мені більш нічого не цікавить“ (13)? При надмірі подібних претензій що залишається затурканому мужчині, як не плекати переконання, ніби „коли у тебе – стоїть, і не зразу (одразу?) кінчаєш, то ти вже й князь...“ (86). Тим більшим досягненням Автора є враження, яке залишається після прочитання роману – що Жінка має право на вирозуміння, а дворушна заплутаність жіночих відчуттів далеко не завжди породжена розбещеною вередливістю.

Поширеним серед певного кола читачів є переконання про „бабськість“ роману. Очевидно, під таким означенням слід розуміти хаотичний ідіотизм примітивних відчуттів жінки, які не піддаються не тільки класифікації, а навіть будь-якому розумному поясненню. Відчуттів, тим безглуздіших, чим бурхливіших. Цього в книжечці якраз небагато. Інакше її неможливо було-би перечитати. Але одна нить „бабськості“ все-ж пронизує роман. Претензія до цілого світу... Слово, од якого вивертає нутрощі навіть у найоб'єктивнішого читача. *ОБИДНО*. Не прикро, не обра-

зливо, не сумно, не кривдно... ОБИДНО, БЛИН. „Ідеологія“ прокуреної „блядки“, котрій винен увесь світ. Не *повії*, а саме внутрішньої курви, яка з нахабністю зіпсутої розбещеним вихованням панської дитини егоїстично і абсолютно щиро уважає, що Господь створив світ виключно з метою вдоволення її макабрисичних з точки зору елементарної логіки примх. Бабськість навіть не базарна, а швидше рівня перукарного салону: „З-замахали... говорила, травлячи післясмак чергової *обиди*“ (10); „стала читати, з *обиди* і розпуки“ (16) – в цьому місці при прочитанні роману мені зробилося особливо неприємно, бо йдеться про *ображене національне* почуття, а не якусь дурнувату „бабськість“; „тобі з чоловіком добре було? – дуже! – рубонула зопалу щиро, як ляпаса відважила: сил уже не ставало примілятися, глотаючи *обиду* за *обидою*“ (43); „*Обидно*. Піти на ганок перекурити все це діло?...“ (105).

Читач уже помітив, що ми не соромимося ані тут, ані в книжечці, про яку мова, адекватних виразів, які можуть здатися „нецензурними“ декотрим фальшивим моралістам. Щоб лиш вирази ці були доречними. За приклад процитую один відступ, який, нам так видається, ідеально в концентрованій формі містить до половини всієї сутності роману: „*нас* рослили мужики, обйобані як-тільки можна з усіх кінців, що потім такі самі мужики нас трахали, і що в обох випадках вони робили з нами те, що інші, чужі мужики зробили з ними? І що ми приймали й любимо їх такими, як вони є, бо не прийняти їх – означало-б стати по стороні тих, чужих? Що єдиний наш вибір, отже, був і залишається – межі жертвою і катом: між *небуттям* і *буттям-яке-вбиває*“ (149). Bravo! Але є й інший вибір: втоптати в землю *чужого ката!* Вже пора перестати безпідставно скидати вину на старенького батька. Добре, що хоча-б передали батьки нам чуття справедливості і свідомість правди. А вже донькам годилося-б, замість претендувати на відзнаку „за кількість українізованих койкомісць“ (33) підраховувати трупи вихолоштаних ними чужинців – щось подібного я пригадую з жорстокої історії народу „міфологічних велетнів... з синюватим, проти оливкової засмаги, відливом зубів,... розкішних бардадимів семітського типу“ (83). Донька Українця, доля якої ще перед народженням зостала занапропашена пануючим україножерним режимом, повинна-би полегшити свої страждання, – спричинені злиденно-духовним животінням, – мрійливими образами потоків крові, які у відповідний час потечуть з бісівського тіла бандитського „истеблшменту“ інтерівської України – замість горювати з українського „*небуття*“ (46), спокушувати себе заздрісним спогляданням золотого дощу та слави, що спадає на задрипаних представників чи то українського запроданства (67), чи зарозумілої кацапщини (31), чи знов богеми „вільного світу“ (36–38, 95–96). Та й чи є той світ вільним?

Талант Автора геніяльно наповнює душу кожного читача глибоким оптимізмом і потягом до життя, цього самого *libido*, коштом самої лише останньої сторінки роману. Та цей оптимізм не був-би таким переконливим і глибоким, якби не повнота катарсису душі героїні, втомленої маскуфільним мазохізмом бездонних глибин віктимної поведінки (103)... І ось завершальний акорд останніх уступів переконливо кричить, що все те дурня і не вартує нашого здоров'я та нервів. Чи те саме скажемо і про мої-тут зауваги?

¹ Всі сторінки цитуються за виданням 1996го року.